

Boerenzwaluw algemeen

Kenmerkend voor de boerenzwaluw is zijn lange, diepgevorkte staart en zijn rode keel. De rug is glanzend blauwzwart en de buik roomkleurig (1-3). De boerenzwaluw heeft het duidelijk erg moeilijk. Nu bedraagt de populatie in Vlaanderen nog 20 tot 30.000 broedparen. In de jaren zeventig waren er dit nog 100 tot 200.000.

De voorkeur van de boerenzwaluw gaat uit naar een landelijke omgeving met boerderijen en stallen, waarbij de aanwezigheid van vee, vooral grote grazers als runderen en paarden, belangrijk is. Boerenzwaluwen broeden vrijwel uitsluitend in stallen en gebouwen op het boerenerf (4).

Het voortbestaan van de soort ligt volledig in handen van de landbouwers. Meer en meer sluiten deze hun stallen hermetisch af, doorgaans om hygiënische redenen. De open stallen van vroeger, waar zwaluwen vrije toegang hadden, worden alsmaar zeldzamer.

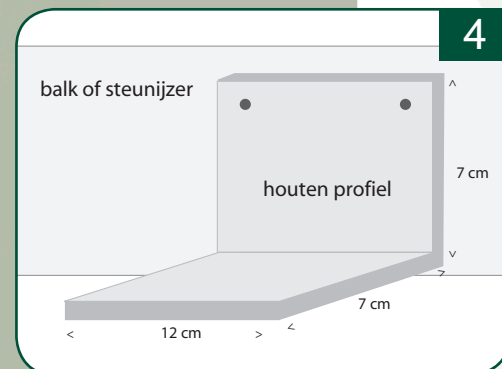
Ook de schaalvergroting in de landbouw speelt de boerenzwaluw parten. Kleine bedrijven met veel kleine stallen verdwijnen en maken plaats voor enorme gebouwen, vaak in metalen constructies, waarbinnen het moeilijk is om nesten te bouwen. Kleinere stallen van hobbyboeren, onder meer voor paarden en schapen, bieden hier en daar een alternatief.

Het gebruik van pesticiden is een bijkomende nadelige factor voor een insectener als de zwaluw.

Vanaf medio maart komen de vogels aan in onze streken en het duurt dan niet lang voor ze beginnen aan hun nest. Het nest is een schotelvormig, open kommetje van aarde, vermengd met speeksel en strootjes (3). De binnenkant wordt bekleed met strootjes en veren. De boerenzwaluw heeft twee, maximaal drie broedsels per jaar. De najaarstrek kan al beginnen in de eerste helft van augustus, maar de meeste vogels vertrekken in september en begin oktober. Een deel van de boerenzwaluwen trekt tot in Zuid-Afrika, tot 6.000 km van de broedplaats.

Stallen aantrekkelijk maken

Een boerenzwaluw nest heeft de vorm van een vlakke lemen schaal, die ze bouwen vanaf een steun: vb. een uitspringend muurtje, een balk, een richeltje, een lamp, een spijker, ... Indien dergelijke nestplaatsen niet voorhanden zijn, kun je hier en daar op geschikte plaatsen (zoals donkere hoekjes in de stal) kunstnesten aanbrengen of latjes van ca. 10 cm lang en ten minste 2 cm breed. Houten L-vormige profielen van ca. 7 x 12 cm breed kun je aanbrengen op het metalen gebinte van moderne stallen (4). Zorg ervoor dat katten, ratten en muizen niet bij deze plaatsen kunnen. Verder moet de stal natuurlijk permanent toegankelijk zijn overdag, bijvoorbeeld via een open raam, deur of verluchtingskoker. Deze opening moet minstens 30 cm breed zijn en 10 tot 15 cm hoog, omdat de boerenzwaluw altijd vliegend de stal binnenkomt. De vliegopening kan best vrij hoog aangebracht worden, buiten bereik van katten.

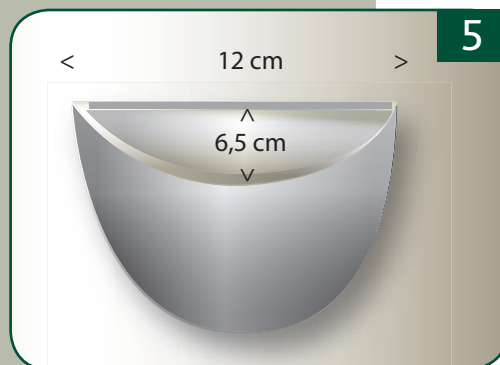
Boerenzwaluwen houden niet van geverfde muren. Indien je een muur toch wil schilderen, verf dan rond de nestlocatie(s) heen. Het kalken van muren is echter wel geschikt. Dit geeft een uitstekende absorberende ondergrond om het nest tegen te bouwen.

Kunstnesten voor boerenzwaluwen zijn nestkommetjes (5), gemaakt van houtbeton of een ander hard mengsel van pleistermateriaal en zaagsel. Ze zijn verkrijgbaar in de Natuurpunt winkel of je kan ze zelf maken (zie fiche huiszwaluw voor recept; maak een nestvorm voor huiszwaluw zonder het bovenste 1/3). Plaats een kunstnest in een donker hoekje, beschermt tegen tocht en vocht. Boerenzwaluwen zijn echter nogal eigenwijs en laten zich niet zo snel tot broeden verleiden met een kunstnest. De bezettingsgraad is doorgaans laag en ze durven naast een kunstnest zelf een eigen nest bouwen.

Aangezien boerenzwaluwen frequent naar hun eigen nest van het vorige jaar terugkeren moeten die altijd gespaard blijven.

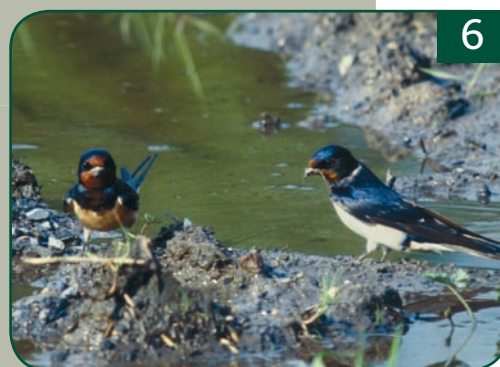
5

5

Materiaal voor de nestbouw

Tegenwoordig zijn bijna alle erven en wegboorden verhard of geëgaliseerd en de meeste aarden veldwegen zijn verdwenen. Hierdoor zijn er nog weinig modderplaatsen te vinden waar zwaluwen nestmateriaal kunnen halen (6). Ook bij droog weer in de nestperiode kan het moeilijk zijn om binnen een redelijke afstand van de nestplaats modder te vinden. Je kunt ze helpen door in de buurt van de stal een ondiepe plas met modder te maken. Als er geen natuurlijke plaats is die door regelmatig besproeien een modderpoel kan opleveren, neem dan een paar emmers leem of zandleem en gooi deze op een stuk landbouwplastic en houd dat nat in april en mei. Leg er indien mogelijk nog wat stro, hooi of pluimpjes bij. Leg het plastic op een open plek, met ruime aanvliegmogelijkheden en zonder dichte vegetatie in de buurt, zodat er geen katten de zwaluwen kunnen verrassen.

6

Voedsel

Zwaluwen hebben massa's vliegende insecten nodig om zich te voeden. Het aanbrengen van een laag stro in de stal en een goede ouderwetse mesthoop buiten kan hierop een gunstige invloed hebben (4). Het houden van vee op roosters is minder bevorderlijk voor de aanwezigheid van insecten, maar jammer genoeg wordt dit het meest toegepast.

Buiten de stallen kan het voorzien van wilde hoekjes met een overvloedige vegetatie wilde planten en bloemen voor een extra bron aan insecten zorgen (7). Het gebruik van insecticiden binnen in stallen en op het erf is ten stelligste af te raden.

7

Meer info: www.natuurpunt.be/biodiversiteit
met verwijzing naar diverse websites

V.U.: Willy Ibens - Coxiestraat 11 - 2800 Mechelen

Foto's: 1- Misjel Decler, 2- Walter Delafaille, 3- Jean Niesz, 4- Misjel Decler, 4-Gerard Mornie, 5- Schwegler, 6- Diane Appels.

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap